

rakter eğitimi de bu konuda en başta gelen esastır. İnsanlar, hırs, intikam, bencillik, zulüm, başkalarına acı verme gibi bazı olumsuz davranışlara karşı eğitilmelidir. Kötülüklerle karşı korunmak için eğitimle birlikte kötülüğe karşı tavır almak, müdahale etmek de önemlidir. Nitekim, “Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar.”³⁶ âyetinde de bu husus vurgulanmaktadır. Hz. Peygamber geçmiş ümmetlerden bazılarını helâke sürükleyen sebeplerden birinin de iyilikleri emredip, kötülüklerden alıkoymada ihmalkâr olmaları olduğunu gösteriyordu. Öyle ki onlardan bir adam, kötülük yapan birini gördüğünde ona önce, “Ey filânca Allah’tan kork ve bu yaptığından vazgeç. Çünkü bu sana helâl değildir.” diyor fakat ertesi gün yaptığı kötülükten vazgeçmediğini görse de onu tekrar uyarmıyor, hiçbir şey olmamış gibi kendisiyle olan ilişkilerini devam ettiriyordu. Bu vurdumduymazlıkları sebebiyle Allah Teâlâ onları birbirine benzetti. Kötülükleri çoğaldı; isyan ettikleri ve Allah’ın koyduğu sınırları aştıkları için peygamberleri tarafından da lânetlendiler.³⁷ Allah Resûlü, bunları anlattıktan sonra şu mesajı verdi: “... Allah’a yemin olsun ki siz (ya) iyiliği emreder kötülükten menedersiniz, zalime engel olup onu hakka döndürürsünüz ve onu hak üzere tutarsınız (ya da sizin sonunuz da onlar gibi olur).”³⁸

Allah Resûlü, “Sizden bir kimse kötü bir iş görürse onu eliyle değiştirmeye çalışsın; eğer buna da gücü yetmezse diliyle değiştirmeye çalışsın; buna da gücü yetmezse kalbiyle nefret etsin. Bu ise, imanın en aşağı derecesidir (asgarî gereğidir).”³⁹ hadisiyle de kötülüklerin imkânlar ölçüsünde ölçülü ve dengeli bir şekilde engellenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

İnsan, Resûl-i Ekrem gibi, “İnsanların Rabbine, insanların melikine, insanların ilâhına sığınıyorum.”⁴⁰ diyerek söze başlar ve samimi bir şekilde dua eder ve “Ey Rabbim! Şeytanların vesveselerinden sana sığınırım.”, “Ey Rabbim! Onların benim yanımda bulunmalarından da sana sığınırım.”⁴¹ derse şeytana ve kötülüklerle karşı bir sığınağa iltica etmiş olur. Mümin, her insanın yanı başında kendisini yanılsa düşürmeye çalışan bir şeytanın mutlaka bulunduğunu⁴² bilmelidir.

Şeytanın yanı sıra nefsinin şerrinden de Allah’a sığındığı bilinen⁴³ Resûlullah (sav), kendisinden, “Bana sabah akşam söyleyeceğim bir söz emir buyursan.” diye ricada bulunan can dostu Hz. Ebû Bekir’e şu duayı tavsiye etmiştir: “Gökleri ve yeri yaratan, görülmeyeni ve görüleni bilen, her şeyin Rabbi ve Meliki olan Allah’ım! Senden başka ilâh olmadığına şahitlik ederim.

³⁶ Tevbe, 9/71.

³⁷ Mâide, 5/78.

³⁸ D4336 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17; T3048

Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân, 5.

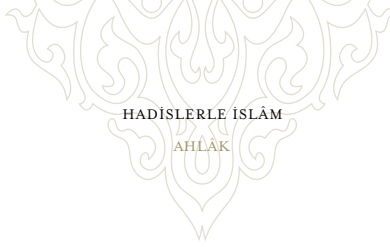
³⁹ M177 Müslim, İmân, 78.

⁴⁰ Nâs, 114/1-3.

⁴¹ Mû’minûn, 23/97-98.

⁴² M7108 Müslim, Sıfâtü’l-münâfıkîn, 69.

⁴³ D1097 Ebû Dâvûd, Salât, 221, 223; N1405 Nesâî, Cum’a, 24.

Nefsimin kötülüğünden, şeytanın kötülüğünden ve onu sana ortak koştuktan sana sığınırım.”⁴⁴

Ayrıca, “İçimden geçirdiğim ve sakındığım şeylerin kötülüğünden Allah’a ve O’nun kudretine sığınırım.”⁴⁵ duasını tekrarlamak ve gece görülen rahatsız edici bir rüyanın⁴⁶ veya esip gelen sert bir rüzgârın⁴⁷ kötülüğünden Allah’a sığınmak için yapılan duaları okumak da insana güven verir.

Dualarında, “(Allah’ım!) Zenginlikle imtihan edilmenin kötülüğünden sana sığınırım. Fakirlikle imtihan edilmenin kötülüğünden de sana sığınırım.”⁴⁸ diyen Peygamber Efendimiz, aşırı varlıklı ya da yoksul bir birey olmanın da kendine özgü sıkıntıları olabileceğini fark etmemizi sağlamaktadır. Toplumda var olan kötü insanların⁴⁹ sebep olabileceği zararlardan Allah’a sığınmayı da unutmamak gerekir.

“Allah’ım! Yaptığım işlerin kötülüğünden de henüz yapmadığım işlerin kötülüğünden de sana sığınırım!”⁵⁰ şeklinde dua eden, üstelik geçmiş ve gelecek bütün günahları bağışlandığı⁵¹ hâlde bunu yapan Sevgili Peygamberimiz, dualarında kötülüklerden korunmaya geniş yer ayırmıştır. Kendisine Allah’a sığınmak için bir dua öğretmesini isteyen Şekel b. Humeyd’e de şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir: “Allah’ım! Kulağımın, gözümün, dilimin, kalbimin ve cinsel organımın kötülüklerinden sana sığınırım.”⁵²

Peygamber Efendimiz, gece uykuya yatmadan önce kılınacak iki rekâtın ardından okuyacakları ve hayatın içindeki somut zorlukları aşmalarına yardımcı olacak şu duayı, genç sahâbî Câbir b. Abdullah’ın ifadesiyle, “her işlerinde uygulamak üzere, tıpkı Kur’an’dan bir sûre öğretir gibi” çevresindekilere öğretmiştir. “Allah’ım! Senin ilminle hayırlı olana ulaşmak istiyorum. Senin gücün sayesinde güçlü olmayı diliyorum ve senin büyük lütfundan istiyorum. Allah’ım! Senin gücün yeter, benim gücüm yetmez. Sen bilirsin, ben bilemem. Zira sen gaybın tüm inceliklerini bilersin.....Eğer bu iş benim dinim, yaşantım, dünyam ve âhiretim için kötü ise o işi benden uzak tut, beni de o işten uzak tut!..”⁵³

“Allah’ım! Yaşamak benim için hayırlı olduğu sürece beni yaşat. Ölüm benim için hayırlıysa canımı al!”⁵⁴ şeklindeki dua da bunun bir başka örneğidir.

Hiz. Ali’nin oğlu Hasan (ra), “Dedesinden aklında kalan hatıraların neler olduğunu” soranlara, Peygamber Efendimizin (sav) vitir namazında düzenli olarak okuduğu ve içinde şu ifadelerin geçtiği duayı nakletmiştir: “... (Allah’ım!) Bana verdiğin nimetlere bereket ihsan et. Gerçekleşmesine karar

⁴⁴ DM2717 Dârimî, İsti’zân, 54; T3392 Tirmizî, Deavât, 14; D5067 Ebû Dâvûd, Edeb, 100-101.

⁴⁵ M5737 Müslim, Selâm, 67; D3891 Ebû Dâvûd, Tıb, 19.

⁴⁶ M5903 Müslim, Rû’yâ, 4.

⁴⁷ T2252 Tirmizî, Fiten, 65; HM21456 İbn Hanbel, V, 123.

⁴⁸ B6368 Buhârî, Deavât, 39; M6871 Müslim, Zikir, 49.

⁴⁹ N5509 Nesâî, İstiâze, 48; HM22644 İbn Hanbel, V, 266.

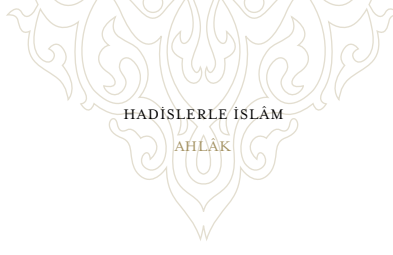
⁵⁰ M6895 Müslim, Zikir, 65; N5529 Nesâî, İstiâze, 59.

⁵¹ Fetih, 48/2.

⁵² T3492 Tirmizî, Deavât, 74; D1551 Ebû Dâvûd, Vitr, 32; N5446 Nesâî, İstiâze, 4.

⁵³ B1162 Buhârî, Teheccüd, 25; T480 Tirmizî, Vitr, 18; D1538 Ebû Dâvûd, Vitr, 31.

⁵⁴ B5671 Buhârî, Merdâ, 19; M6814 Müslim, Zikir, 10.

verdiğin şeylerin kötülüğünden beni koru. Çünkü sen karar verirsin ve senin kararın üzerine kimse söz söyleyemez...”⁵⁵

Hakikatte iyilik de kötülük de doğrudan insan ile ilgilidir. İyiliklerin kabul görüp yaygınlaştığı toplumlarda insanlar refah ve mutluluk içinde yaşayacak, kötülüklerin yaygın olması hâlinde de yine bunları işleyen insanlar etkilenecektir. “De ki: Ey insanlar, size Rabbinizden gerçek (Kur’an) gelmiştir. Artık kim doğru yola girerse, ancak kendisi için girer. Kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapar. Ben sizden sorumlu değilim.”⁵⁶ âyeti bu gerçeği ifade etmektedir.

Kur’ân-ı Kerîm, iyiyi veya kötüyü seçme konusunda insanın kendi iradesinin değerini şöyle ifade buyurur: “Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse şüphesiz cehennem onun sığınağıdır. Kim de Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefsinin arzularından alıkoyarsa şüphesiz cennet onun sığınağıdır.”⁵⁷

Bilinçli olarak kötü ve yanlış davranıp da çevresine ve kendisine zarar veren bireyin kıyamet günü suçlayabileceği tek kişi yine kendisi olacaktır. Dolayısıyla Sevgili Peygamberimizin (sav) yaşayışıyla bizzat temsil ettiği “kötülük yapmayan, yapana da engel olan” insan modeli hepimize örnek olmalıdır. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’in hiç unutulmaması gereken âyetlerinden birisinde Yüce Allah, İsrâiloğulları’ndan inkâr edenlerin Dâvûd ve Meryem oğlu İsa diliyle lânetlendiğini haber vermekte⁵⁸ ve onların ortak özelliklerini açıklarken şöyle buyurmaktadır:

“Onlar, yaptıkları herhangi bir kötülükten birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Y yapmakta oldukları ne kötüydü!”⁵⁹

⁵⁵ DM1627 Dârimî, Salât, 214; T464 Tirmizî, Vitr, 10.

⁵⁶ Yûnus, 10/108.

⁵⁷ Nâziât, 79/37-41.

⁵⁸ Mâide, 5/78.

⁵⁹ Mâide, 5/79.

ZULÜM EN BÜYÜK GÜNAH

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
“...الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ...”

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre,
Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:
“...Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir.
Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz ve onu hor görmez...”
(M6541 Müslim, Birr, 32)

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
”أَنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا.“ فَقَالَ رَجُلٌ: ”يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ
مَظْلُومًا، أَفَرَأَيْتَ إِذَا كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ؟“ قَالَ: ”تَحْجِزُهُ أَوْ تَمْنَعُهُ مِنَ
الظُّلْمِ، فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ.“

عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ أَنَّهُ قَالَ: ... وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ:
”إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا ظَالِمًا فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعْمَهُمُ
اللَّهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ.“

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ:
”...وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ.“

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
”الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.“

Enes'in (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: “*Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et.*” Bunun üzerine birisi, “Ey Allah'ın Resûlü! Eğer mazlum ise yardım ederim, ancak zalimse ona nasıl yardım edeceğim?” dedi. Resûlullah buyurdu ki, “*Onu zulümden uzaklaştırırsın veya onun zulmüne engel olursun. İşte bu ona yapacağın yardımdır.*”

(B6952 Buhârî, İkrâh, 7)

Hiz. Ebû Bekir es-Sıddîk'in işittiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “*İnsanlar bir zalimi görürler de onun zulmüne engel olmazlarsa, Allah'ın onları genel bir azaba uğratması kaçınılmazdır.*”

(T3057 Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 5; D4338 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17)

İbn Abbâs'ın (ra) naklettiğine göre, Resûlullah (sav) Muâz b. Cebel'i Yemen'e gönderirken şöyle buyurmuştur: “*...Mazlumun bedduasından sakın. Çünkü onunla Allah arasında perde yoktur.*”

(B1496 Buhârî, Zekât, 63; M121 Müslim, İmân, 29)

Abdullah b. Ömer'den (ra) nakledildiğine göre, Hiz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “*Zulüm, (zalim için) kıyamet gününde zifiri karanlıklardır.*”

(B2447 Buhârî, Mezâlim, 8; M6577 Müslim, Birr, 57)

M

ekke’de cehaletin kol gezdiği yıllardı. Müşrikler her türlü kötülüğü yapıyor, güçlü olanlar zayıfları eziyordu. Mekke dışından gelenler ise hepten korumasızdı. Şehrin nüfuzlu kişileri kendi menfaatlerini beslemek üzere onları zalimce sömürüyordu. Hz. İbrâhim ile oğlu Hz. İsmâil’in yaptığı kutsal mabedin etrafında zalimler destekleniyor, mazlumların feryatlarına ise kulak tıkanıyordu.

İşte bu dönemde Yemenli bir tacir, mallarını Kureyş’in önde gelenlerinden biri olan Âs b. Vâil’e satmıştı. Ama Âs b. Vâil’in ne parayı ödemeğe ne de malı geri vermeye niyeti vardı. Yemenli tacir, nüfuzlu kabileleri dolaştı. Yapılan zulmü anlatıp yardım istedi. Fakat yardım göreceği yerde azar işitince Ebû Kubeys Dağı’na çıkıp Âs b. Vâil’in zulmünü tüm Mekkelilere yana yakıla söylediği bir şiirle haykırdı.

İşte o zaman kalplerinde adalet duygusunu yaşatanlar, Abdullah b. Cüd’ân’ın evinde toplandılar ve bu kutsal şehirde zulmü kaldıracaklarına dair bir antlaşmaya vardılar. Aralarında o zamanlar henüz yirmi yaşlarında bulunan Muhammed b. Abdullah da vardı. Yapılan bu antlaşmaya göre ister Mekkeli olsun isterse Mekke dışından gelsin hiç kimse zulme uğramayacak, mazlumun hakkı mutlaka geri alınacaktı. İlk iş olarak Yemenlinin hakkı, Âs b. Vâil’den alındı. Artık kim haksızlığa uğrasa bu âdil insanlara koşuyor ve hakkını arıyordu. Bu kutlu harekete, “Erdemliler Antlaşması” anlamına gelen “Hilfû’l-fudûl” dendi.¹

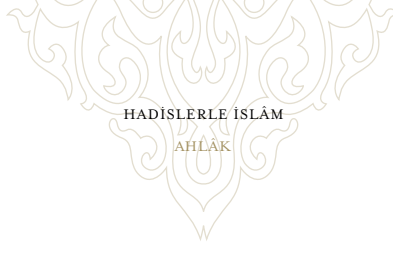
Gerçekten de zulmün sıradanlaştığı, hatta zalimlerin desteklendiği bir zamanda böyle bir hareket son derece değerliydi. Nitekim Sevgili Peygamberimiz de, “*Henüz delikanlı iken amcalarımla beraber iyi insanların yapmış olduğu antlaşmada hazır bulunmuştum. Bana kızıl develer dahi verilse bu antlaşmayı bozmak istemezdim.*” diyerek bu değeri ifade etmiş,² şayet İslâmiyet döneminde de böyle bir antlaşmaya davet edilse yine hemen katılacağını söylemişti.³

Asıl itibariyle zulüm, haksızlık etmek, hak sahibine hakkını vermemek, bir şeyi lâıyığı olmayan yerde kullanmaktır. En büyük haksızlık ise Allah’ın hakkını Allah’tan başkasına vermektir. Dolayısıyla sayısız nimetlerine rağmen Allah’a ortak koşmak, tam anlamıyla zulümdür. Nite-

¹ Hilfû’l-fudûl”, *DİA*, XVIII, 31.

² HM1655 İbn Hanbel, I, 191.

³ BS13356 Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, VI, 603.

kim Kur'an-ı Kerim'de bu durum, oğluna öğütler veren Lokman'ın (as) dilinden şu şekilde ifade edilmiştir: “Ey Oğulcuğum! Allah’a şirk koşma. Gerçekten şirk büyük bir zulümdür.”⁴ Kur'an'ın bildirdiğine göre, tek ilâh olarak Allah'ı tanımamaları ve O'nu bırakıp başka ilâhlar edinmeleri sebebiyle zalimler büyük bir azaba uğrayacak⁵ ve asla affedilmeyecektir.⁶ Herhangi bir yardımcıları da olmayacaktır onların.⁷ İşte bu nedenledir ki hayatı boyunca hiçbir zaman haktan taviz vermeyen ve her zaman zulmün karşısında duran Resûlullah (sav), öncelikle zulmün en büyüğü olan “şirk”le mücadele etmiştir.

Diğer taraftan Allah'a şirk koşmanın yanı sıra, Allah'ın âyetlerini yalanlamak,⁸ peygamberliğe ve peygamberlere inanmamak da⁹ Kur'an'da zulüm olarak nitelendirilmiştir. Zira bütün bu inkâr davranışları Yüce Yaratıcı'nın varlığını ve hükmünü kabullenmeyerek O'na karşı haksızlık etmek anlamına gelmektedir. Bu sırada insan kendisine de zulmetmekte,¹⁰ Rabbi ile sıcak bir bağ kurmanın vereceği huzur ve güveni yaşamayarak O'nun sunduğu iman ve kulluk nimetlerinin lezzetinden nasibini almayarak aslında kendisine yazık etmektedir. En ufak bir haksızlığa bile müsaadesi olmayan Rabbimiz kimseye zulmetmezken böyle bir durumda kişi kendi kendine zulmetmektedir.¹¹ Bir başkasının hakkına girmese bile, hevâ ve hevesinin peşinde koşarak günah işleyen kimsenin de kendi nefesine zulmettiği aşikârdır. İşte bu durumda olanlar için Allah Teâlâ, “Kim bir kötülük yapar yahut kendine zulmeder sonra da Allah'tan bağışlanma dilerse Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur.”¹² buyurarak rahmet kapılarını açık tutmaktadır.

Şirki en büyük zulüm olarak takdim eden Yüce Allah, “Ben zulmü kendime ve kullarıma haram kıldım. O hâlde siz de birbirinize zulmetmeyin.” buyurur¹³ ve insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde zulmün her türlüşünü yasaklar. Nitekim Hz. Peygamber de Veda Hutbesi'ni dinleyen binlerce insana şöyle seslenmiştir: “Kanlarınız, mallarınız ve onurlarınız dokunulmazdır.”¹⁴ Bu aslında İslâm'da insanların zulme uğramayacaklarının belki de son kez alenen tebliği idi. Zira Sevgili Peygamberimiz zulmetmemenin temel bir prensip olduğunu daha önce de defalarca ifade etmiş, “...Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz ve onu hor görmez.” buyurmuştur.¹⁵

İnsanların birbirleriyle ilişkilerinde zulüm, karşısındakinin sınırlarına riayet etmemek, hakkını gasp etmek veya ona âdil davranmamak

⁴ Lokman, 31/13.

⁵ Bakara, 2/165.

⁶ Nisâ, 4/48.

⁷ Hac, 22/71.

⁸ Ârâf, 7/162, 177; En'âm, 6/68.

⁹ Nahl, 16/113; İsrâ, 17/47; Furkân, 25/37.

¹⁰ Nisâ, 4/64; Nahl, 16/33.

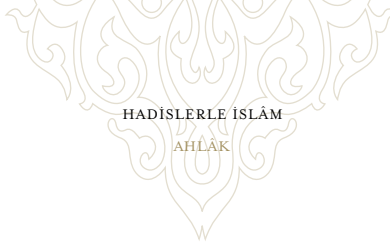
¹¹ Fâtır, 35/32.

¹² Nisâ, 4/110.

¹³ M6575 Müslim, Birr, 55.

¹⁴ B67 Buhârî, İlim, 9; M4384 Müslim, Kasâme, 30.

¹⁵ M6541 Müslim, Birr, 32.

şeklinde tezahür edebilir. İlişkiler ne kadar yakın ve yoğun ise hak ve sorumluluklara özen göstermek de o kadar önemli hâle gelmektedir. Bu nedenle Hz. Peygamber, öncelikle birlikte yaşadıkları aile fertlerinin haklarına riayet etmeleri konusunda ashâbını sık sık uyarmıştır. Eşlerin birbirine zulüm ve eziyetini yasaklamış, erkeklere hanımlarına karşı her türlü kaba ve kırıcı davranıştan uzak durmalarını tembihlerken¹⁶ hanımlara da kocalarının haklarını korumalarını öğütlemiştir.¹⁷

Diğer taraftan anne baba ile evlât arasındaki ilişkide de zulmün her çeşidini yasaklayan Sevgili Peygamberimiz, sahâbîlerden birinin diğer çocuklarını bir tarafa bırakıp sadece bir oğluna mal bağışlamasını onaylamamış, “*Sana iyi davranmaları senin onlar üzerinde hakkındır. Ama çocuklar arasında âdil davranman da onların senin üzerindeki hakkıdır.*” diyerek onu ikaz etmiştir.¹⁸ Oğlu gelince öpüp kucağına alan, fakat kızı gelince ilgisiz bir şekilde yanına oturtan adamı da çocukları arasında haksızlık yaptığı için kınamıştır.¹⁹ Aynı şekilde anne babaya ve yakın akrabaya zulmetmek yani onların hakkını tanımamak da Resûlullah’ın (sav) asla tasvip etmediği davranışlardandır. Anne babaya eziyet ve saygısızlığı büyük günahlar arasında sayan Allah Resûlü,²⁰ haklarını hiçe sayarak akraba ile ilişkiyi kesmenin ilâhî rahmetten ve cennetten mahrumiyete sebep olacağını söylemiştir.²¹

“*Bir kimse, komşusu onun kötü davranışlarından güvende olmadığı sürece iman etmiş olmaz.*”²² buyuran Hz. Peygamber (sav), komşuluk ilişkilerinde olumsuz davranışlarda bulunmayı da “zulüm ve haksızlık” olarak nitelendirmiştir. Başkasının malını gasp eden zalim kişiyle ilgili olarak ise, “*Kim bir karış miktarınca toprak parçasına haksızlıkla sahip olursa, o yerin yedi katı boynuna geçirilir.*”²³ diyerek böyle bir zulmün cezasız kalmayacağını hatırlatmıştır.

Hz. Peygamber zulmü yasaklarken Müslüman ve Müslüman olmayan ayrımı da yapmıyordu. Örneğin, Hayber Savaşı’nda, ağıllarının Müslümanlarca yağma edileceğinden endişe eden Yahudiler Hz. Peygamber’e koşmuşlar, durumdan haberdar olduğunda Allah Resûlü, “*Aman dikkat edin! Antlaşmalı olarak Müslüman topraklarında yaşayan gayri müslimlerin mallarını haksız yere ellerinden almak helâl değildir.*” sözleriyle ashâbını uyarıyordu.²⁴ Ayrıca Resûl-i Ekrem, “*Kim bir adama can güvenliği konusunda teminat verip de daha sonra onu öldürürse kıyamet gününde zulüm sancağını taşıyacaktır.*” diyerek²⁵ muhatap gayri müslim bile olsa zulmün haram ol-

¹⁶ M2950 Müslim, Hac, 147; B4942 Buhârî, Tefsîr, (Şems) 1; D2144 Ebû Dâvûd, Nikâh, 40-41.

¹⁷ D1664 Ebû Dâvûd, Zekât, 32; HM28141 İbn Hanbel, VI, 457.

¹⁸ D3542 Ebû Dâvûd, Büyü’ (İcâre), 83; HM18568 İbn Hanbel, IV, 271.

¹⁹ BŞ8700 Beyhakî, Şuâbü’l-îmân, VI, 410.

²⁰ B5976 Buhârî, Edeb, 6; M259 Müslim, İmân, 143.

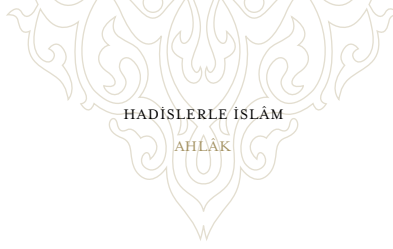
²¹ M6520 Müslim, Birr, 18; D1694 Ebû Dâvûd, Zekât, 45.

²² HM3672 İbn Hanbel, I, 388.

²³ M4132 Müslim, Mûsâkât, 137.

²⁴ D3806 Ebû Dâvûd, Et’ime, 32.

²⁵ İM2688 İbn Mâce, Diyât, 33.

duğunu bildirmiştir. Bu bağlamda savaşta bile zulmü yasaklayan Rahmet Peygamberi, düşmanın organlarını keserek işkence etmeye, ihtiyar, çocuk ve kadınları öldürmeye kesinlikle izin vermemiştir.²⁶

Câhiliye devrinde Araplar, haklı haksız ayırt etmeksizin kendi kabilelerinden olanlara yardım eder ve davalarını kabile taassubuna dayalı bir dayanışma mantığıyla halletmeye çalışırlardı.²⁷ Söz gelimi, biri ensara diğeri muhacirlere mensup iki delikanlı bir gün kavga etmiş ve bu mantığın uzantısı olarak biri, “Yetişin ensar!” diye bağırırken diğeri, “Yetişin muhacirler!” diye kendi kabilesini yardıma çağırıyordu. Sesleri işiten Hz. Peygamber olay yerine gelerek, “Bu câhiliye çağrısı da nereden çıktı!” demiş, kavgayı yatıştırdıktan sonra ise, “Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşinize yardım edin.” buyurmuştu.²⁸ Câhiliye döneminden beri söylenegelen bu vecizeyle, haklı olup olmadığına bakmaksızın herkesin kavmine yardım etmesi gerektiği kastedildiği için²⁹ şaşırان sahâbilerden biri sormuştu: “Ey Allah’ın Resûlü! Eğer mazlum ise yardım ederim, ancak zalimse ona nasıl yardım edeceğim?” Bunun üzerine Allah Resûlü şöyle cevap vermişti, “Onu zulümünden uzaklaştırırsın veya onun zulmüne engel olursun. Ona yapacağın yardım işte budur.”³⁰

Sevgili Peygamberimiz, son derece katı bir câhiliye deyişini aynen tekrarladığı hâlde ona bambaşka bir muhteva kazandırmış, buradaki “kardeş” ifadesine “din kardeşi” anlamını yükleyip “zalim de olsa yardım etme” prensibini onun zalimce davranmasına mani olma şeklinde yorumlamıştı.

Şartlar ne olursa olsun Müslüman, zalimin karşısında, mazlumun ise yanında yer almalıdır.³¹ Zira Hz. Peygamber bunun zıddına hareket edenleri, “Bir davada zulme yardımcı olan kimse, kuşkusuz Allah’ın gazabına uğrar.”³² sözleriyle uyarmıştır. Ayrıca Resûlullah (sav) zalim idarecilerin yaptıkları haksız uygulamalara yardım edenlerin âhirette kendisiyle buluşamayacaklarını belirtmiş,³³ zalim yönetici karşısında hakkı söylemeyi ise en büyük cihad saymıştır.³⁴ “İnsanlar bir zalimi görürler de onun zulmüne engel olmazlarsa, Allah’ın onları genel bir azaba uğratması kaçınılmazdır.”³⁵ buyuran Allah Resûlü’ne göre, sessiz kalarak da olsa zalimin zulmünü onaylamak ise herkesi kapsayan bir azaba uğramak anlamına gelir. Nitekim Yahudiler günah işleyenleri önce uyarır, fakat daha sonra yapılanlara aldırış etmeden onlarla yer içerlerdi. Kur’an, “Onlar birbirlerini işledikleri kötülüklerden vazgeçirmeye çalışmadılar.” diyerek³⁶ İsrâiloğulları’nı bu yaptıklarından ötürü kınamış, onların durumunu ashâbına anlatan

²⁶ M4522 Müslim, Cihâd ve siyer, 3; D2614 Ebû Dâvûd, Cihâd, 82.

²⁷ ŞN16/137 Nevevî, Şerh âle’l-Müslim, XVI, 137.

²⁸ M6582 Müslim, Birr, 62.

²⁹ İF8/649 İbn Hacer, Fethu’l-bârî, VIII, 649.

³⁰ B6952 Buhârî, İkrâh, 7; T2255 Tirmizî, Fiten, 68.

³¹ B1239 Buhârî, Cenâiz, 2; M5388 Müslim, Libâs ve zînet, 3.

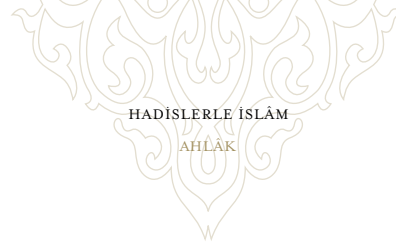
³² D3598 Ebû Dâvûd, Kadâ’ (akdiye), 14.

³³ T2259 Tirmizî, Fiten, 72; N4212 Nesâî, Biat, 35.

³⁴ T2174 Tirmizî, Fiten, 13; D4344 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17.

³⁵ T3057 Tirmizî, Tefsiru’l-Kur’ân, 5; D4338 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17.

³⁶ Mâide, 5/79.

Resûlullah (sav) da heyecanla, “Hayır! Hayır! Zalimin zulmünü önlemedikçe size de kurtuluş yoktur!” buyurmuştur.³⁷

Bir haksızlığa şahit olan herkes, en az haksızlığa uğrayan kişi kadar zulme karşı koymak, direnmek ve engellemeye çalışmakla sorumludur. Zira toplumsal duyarlılığın azalması, “Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın.” gibi sorumsuz ve vurdumduymaz bir yaklaşımın artması, bütün toplumun zarar görmesine sebep olacaktır. Bu nedenle, değil zulme razı olmak, zulmedenlere meyletmek bile Kur’an’da yasaklanmış,³⁸ zulme uğrayanların hakkını savunmak için savaşmayanlar ise kınanmıştır.³⁹ Zulme engel olunmadığı takdirde toplumda haksızlıkların önü alınamayacak, güçlü ama zalim kimselerin toplumun huzurunu bozması kaçınılmaz olacaktır. Adaletin hâkim olmadığı, haksızlığın hüküm sürdüğü bir toplum ise Allah’ın hoşnutluğunu ve yardımını kazanamayacaktır. Zira Kur’an’ın açıkça bildirdiğine göre, “Zalimler kurtuluşa eremeyecektir.”⁴⁰ İşte böyle bir tabloyu tasvir ederken Hz. Peygamber, zalimin yaptıklarının açıkça söylenmediği, bir anlamda zulme karşı sessiz kalındığı zamanlarda bu duruma seyirci kalanların da zalime destek vermiş gibi değerlendirileceğini belirtmiştir.⁴¹

Bu arada zulüm görenlerin de sorumluluklarının olduğu unutulmamalıdır. Mazlumlar zulme boyun eğmemeli, mümkün olduğu kadar zalime fırsat vermemelidir. Bu yüzden Allah Resûlü, “Kim malını korumak uğruna öldürülürse şehittir.” buyurmuş,⁴² zulme uğrayarak öldürülen Müslümanların da o yüce mertebeye ulaşacaklarını haber vermiştir.⁴³

Öte yandan mazlum, kendisine zulmedildi diye karşısındakine daha fazlasını yapmaya çalışmamalı, haklıyken haksız konuma düşmemelidir. Hz. Peygamber, bu tehlikeye karşı ashâbını uyarırken, “Herkes iyilik yaparsa biz de yaparız, herkes zulmederse biz de zulmederiz, diyen ilkesiz kimseler olmayın. Aksine kendinize iyilik yapanlara karşı iyilik yapmayı, kötülük yapanlara karşı ise zulmetmemeyi ilke edinin.”⁴⁴ buyurmuştur. Resûlullah’ın (sav) şu ifadesi de aynı amaca yöneliktir: “Karşılıklı küfreden iki kişinin günahı, mazlum taraf ileri gitmedikçe küfretmeyi başlatan kimseyedir.”⁴⁵

Hz. Peygamber her fırsatta başkasına zulmedenin dünyada ve âhirette cezasız kalmayacağını bildirmiştir. İşte bu yüzden Resûlullah (sav) değerli sahâbîsi Muâz b. Cebel’i Yemen’e gönderirken, zekât tahsili sırasında mal sahiplerine haksızlık yapmamasını tavsiye ederek, “...Mazlumun bedduasından sakın. Çünkü onunla Allah arasında hiçbir perde yoktur.” demiş,⁴⁶ mazlumun bedduasını almamaları konusunda insanları uyarmıştır.⁴⁷

³⁷ T3048 Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’an, 5; İM4006 İbn Mâce, Fiten, 20.

³⁸ Hüd, 11/113.

³⁹ Nisâ, 4/75.

⁴⁰ Kasas, 28/37.

⁴¹ HM6784 İbn Hanbel, II, 191; NM7036 Hâkim, Müstedrek, VII, 2516 (IV/96).

⁴² B2480 Buhârî, Mezâlim, 33; M361 Müslim, İmân, 226.

⁴³ N4098 Nesâî, Muharebe, 22.

⁴⁴ T2007 Tirmizî, Birr, 63.

⁴⁵ M6591 Müslim Birr ve sıla, 68; D4894 Ebû Dâvûd, Edeb, 39.

⁴⁶ B1496 Buhârî, Zekât, 63; M121 Müslim, İmân, 29.

⁴⁷ HM8503 İbn Hanbel, II, 343.